

Znanje za boljšo pridelavo češenj

(Posvet o češnji 2016)

V petek, 12. februarja 2016, je bil na Biotehniški fakulteti, na Oddelku za agronomijo, v Ljubljani (BF – agronomija) organiziran strokovni posvet o pridelavi češenj z naslovom Posvet o češnji 2016. Posvet sta organizirala BF – agronomija in KGZS – Zavod Ljubljana, vsebina posveta pa je nastala pod okriljem Strokovne skupine za češnjo. Namen posveta je bil predvsem pridelovalcem češenj ponuditi podporo pri pridelavi v obliki uporabnih informacij glede tehnoloških zagat. Udeležba na posvetu je bila brezplačna.

O gospodarsko pomembnih boleznih češnje je govoril dr. Franci Aco Celar (BF – agronomija). Ob opisu bolezenskih znamenj in posebnosti okužb je predstavil tudi konkretne ukrepe v nasadu. Cvetna monilija je glivično obolenje, ki povzroča sušenje cvetov, zelenih plodičev in vejic. Obseg okužbe je odvisen od količine dežja v času cvetenja. Bolezen zatiramo z doslednim odstranjevanjem okuženih poganjkov in mumij (jih takoj sežgemo) ter z uporabo priporočenih fitofarmaceutskih sredstev. Bakterijski rak je obolenje, ki na vejah povzroča podolgovate rakaste rane, smolenje ter odmiranje, povzroča pa tudi propadanje (sušenje) brstov. Proti tej bolezni se borimo predvsem s posrednimi ukrepi: izbiramo primerne lege, ne podsajamo, rez izvedemo v obdobju več-dnevnega sušnega vremena, veje z znaki okužbe odstanjamo iz nasada (jih ne mulčimo)... in z uporabo bakrovih pripravkov. Listna luknjičavost je glivično obolenje, ki povzroča značilna bolezenska znamenja na listih (listi so kot prestreljeni), na cvetnih pecljih in na pecljih plodičev (kar povzroči odpadanje plodičev), listov, na plodovih in na poganjkih. Največ škode nastane, če je v času brstenja hladno in mokro vreme. Okužbe omejujemo z izrezovanjem okuženih poganjkov (v suhem vremenu) in z uporabo bakrovih pripravkov ob odpadanju listja in spomladi. Češnjeva listna pegavost je glivično obolenje češenj, ki povzroča odpadanje listov, zaradi česar češnje v deževnih letih pogosto ostanejo brez listov že na začetku poletja. Posledice so številne, vodijo pa v splošno slabljenje kondicije drevesa. Posredni varstveni ukrep je odstanjevanje okuženega listja iz sadovnjaka, zatiramo pa jo tudi s predspomladanskim škropljenjem z bakrovimi pripravki. Podatke o sredstvih, ki imajo dovoljenje za uporabo proti navedenim boleznim, najdete na spletni strani: <http://spletni2.furs.gov.si/FFS/REGSR/index.htm>.

Kako pridelovati češnje na sonaraven način in obenem uspešno obvladovati škodljive organizme; o tem je spregovoril Iztok Janežič (Sivis d.o.o.). Preventivno ravnanje, higiena v sadovnjaku, ukrepi varstva rastlin pred škodljivimi organizmi, uporaba zaščitnih sredstev, dovoljenih v ekološki pridelavi češenj in sredstev za krepitev rastlin, omogočajo uspešnost tovrstne pridelave. Zaključil je z mislijo, da je odgovornost vsakega pridelovalca ponuditi češnje celostne kakovosti, z željo prispevati k trajnostnemu razvoju in ohranjanju okolja za nas in zanamce. Kakovost si večinoma predstavljamo posplošeno in v okviru svojih meril. Globlji pomen celostne kakovosti plodov ne ločuje samo po videzu na lepe, debele in češnje brez poškodb, ampak usmerja pozornost še na njihovo notranjo kakovost, ki je očem skrita. Želimo uživati in pridelovati zdrave sadeže zaznavnega okusa, da ne bi vsebovali ostankov kemičnih učinkovin, kar koristi zdravju in hkrati ne obremenjuje okolja.

Postavitev nasada češenj je velika investicija, ki bo značilno določala ekonomiko pridelovanja celo življenjsko dobo nasada, zato se je potrebno nanjo temeljito pripraviti. Tematiko izbire lege (kam posaditi češnjo?) in priprave tal za sajenje češenj sta predstavila Alenka Caf (KGZS – Zavod Ljubljana) in Ivan Kodrič (upokojeni specialist za sadjarstvo). Češnja cveti relativno

zgodaj, zato je izbira lege za zmanjšanje nevarnosti spomladanskih pozeb izjemnega pomena. Med sortami so velike razlike v času cvetenja in tudi v občutljivosti za spomladansko pozebo, zato je potrebno lego za sajenje določenih sort izbrati še posebej skrbno. Lega nasada vpliva tudi na druge pomembne proizvodne lastnosti nasada češenj, kot so oblikovanje drevesnih krošenj, občutljivost za bolezni in škodljivce. Za sajenje češenj so najprimernejše t.i. sadjarske lege; to so zemljišča na pobočjih manjšega naklona z nagibom proti jugu, jugovzhodu ali jugozahodu, ki izpolnjujejo tudi druge pogoje.

Uspešnost pridelave češenj bo značilno določala tudi skrbna in predvsem pravočasna priprava tal za sajenje češenj. Lastnosti tal najprej raziščemo z metodami ugotavljanja lastnosti tal (analiza zemlje, pedološka jama, ...). Ti rezultati bodo usmerjali dolžino priprave tal za sajenje in določali tehnološke ukrepe, s katerimi bomo izboljševali lastnosti tal. Najprimernejša tla za sajenje češenj so globoka, odcedna, primerno založena tla drobno zrnaste strukture. Na rodovitnih in globokih njivskih tleh je proces priprave na sajenje najhitrejši in najcenejši. Povsod tam, kjer je potrebno tla pred sajenjem izboljšati (povečati globino, izboljšati založenost z organsko snovjo in drugimi snovmi, ...), pa pripravo tal prilagodimo regionalnim značilnostim, matični podlagi in formiranosti tal. Vsa zemeljska dela opravimo, ko so tla suha tudi v globljih plasteh zemlje. Podrobno so bile opisane vse faze priprave zemljišča: čiščenje zarasti in planiranje, založno gnojenje, globoko oranje, urejanje vodnega režima v tleh, načini sajenja, urejanje poti in obračališč, odvajanje površinskih vod, zeleno gnojenje, zatavljanje poti in obračališč.

Velika skrb pridelovalcev češenj je, kako pridelek češenj zagotoviti in nato, kako ga prodati. Posebnosti razvoja plodov češenj in problematiko osipanja plodičev češenj je osvetlila dr. Valentina Usenik (BF – agronomija). Češnja je med sadnimi vrstami posebna, saj je razvoj od cveta do sadeža zelo kratek, poleg tega pa se listi razvijejo šele po cvetenju. Plodovi se razvijejo le iz dobro razvitih cvetov, pri katerih je prišlo do opraitve in oploditve. Če do oploditve ni prišlo, se razvoj plodov prekine, zaradi česar plodovi predčasno odpadejo. Ker je večina sort češenj samoneoplodnih, je potrebno v nasad češenj posaditi večje število sort, ki cvetijo istočasno in so primernih lastnosti, da je možna oploditev. Več različnih sort se priporoča tudi v primeru samooplodnih sort. Čebele so v nasadu češenj za prenos peloda nujno potrebne (panji v nasadu) že od takrat, ko se odprejo prvi cvetovi. Pojasnjeno je bilo, kdaj in s kakšnimi ukrepi vplivamo na dober razvoj plodov češenj. Temelj uspešnega razvoja plodov češenj so zdravi listi do pozne jeseni.

Slovenski pridelovalci češenj se soočajo s problematiko prodaje, obenem pa tudi z dejstvom, da se češnje tujega porekla pogosto prodaja kot slovenske. Dober zgled, kaj je mogoče doseči z dobro organiziranostjo pridelovalcev, so pridelovalci lupinastega sadja, ki so združeni v Slovensko strokovno društvo lupinarjev. Izkušnje z organiziranostjo in z enotnim označevanjem orehov in lešnikov je predstavila dr. Anita Solar (BF – agronomija). Sklep udeležencev posveta je bil, da med pridelovalci češenj preverimo interes za enotno označevanje češenj slovenskega porekla in tudi interes za organiziranost tržnih pridelovalcev češenj.

Pripravili smo tudi prispevke, kjer so posamezne teme posveta natančneje predstavljene. Vsi prispevki bodo objavljeni na spletni strani Strokovnega sadjarskega društva Slovenije (SSDS)

in spletnih straneh KGZS – Zavod Ljubljana, KGZS – Zavod Novo mesto in KGZS – Zavod Nova Gorica.

Avtorji

Valentina Usenik (Biotehniška fakulteta, Oddelek za agronomijo, Ljubljana)
Alenka Caf (KGZS – Zavod Ljubljana)